

www.wageningenmonumentaal.nl
 Secretariaat: tel. 0317426040
 E-mailadres: info@wageningenmonumentaal.nl
 Postadres: Wilhelminaweg 22, 6703 CD Wageningen

Bestuur:
 Bart van Aller
 Corrie de Dreu (aspirant bestuurslid)
 Jan Krikke
 Han den Ouden (secretariaat en financiën)
 René Siemens
 Laurens van der Zee

De muurreclame in de Molenstraat, een "Tekenen aan de wand" (foto Bart van Aller)

Nieuwsbrief van Wageningen Monumentaal Mei 2017

Inhoudsopgave

Leden bedankt!.....	1
Muurreclames in Wageningen?.....	1
20 jaar Wageningen Monumentaal, een bestuurlijke terugblik	2
De Geregtheid.....	3
Een monumentale toekomst.....	5
Verslag van de ALV 2016.....	6
Beeldkwaliteit in de Hoogstraat.....	7
Duivendaal.....	7
Het arboretum Belmonte.....	8
Herziening Welstandsnota Wageningen.....	8
Visuele relatie tussen stad en steenfabriek.....	10
Grebbedijk 6.....	11
De hoogwaterkanonnen aan het Wallepad.....	11
De nieuwe erfgoedwet 2016.....	11
De kleuren van de Amsterdamse school.....	11
De panda-parkeerplaats.....	12
Wat is er allemaal gesloopt in Wageningen?.....	13
Gebeurt er nog wat met de stadsgracht?.....	14
Nieuwtjes van de gemeente Wageningen.....	15
Financiën van Wageningen Monumentaal in 2016.....	16

Leden bedankt!

Wageningen Monumentaal bestaat 20 jaar. Zonder u als trouwe leden hadden we het niet zo lang uitgehouden. Een aantal leden is ook al 20 jaar lid, dat is een felicitatie waard! En nu we het toch over leden en lidmaatschap hebben, er kunnen altijd leden bij, dus attendeer familie, vrienden en bekenden op onze vereniging. Die €10 per jaar voor méér stadsschoon is echt een koopje.

A.s. **woensdag 17 mei 2017** vieren we ons feestje vanaf 20:00 uur in de **bblthk** aan de Stationsstraat. Het thema van de avond is

historische muurreclames en kunst in de openbare ruimte.

Muurreclames, in Wageningen?

Op onze jubileumbijeenkomst van 17 mei, tevens Algemene Ledenvergadering, gaan wij de schijnwerper richten op enkele aspecten van het brede begrip stadsschoon: kunst in de openbare ruimte, en historische muurreclames.

De waarde van historische muurreclames als blijk van de economische geschiedenis van een stad wordt alom ingezien. In gerestaureerde vorm horen zij bij het

stadsschoon. In veel plaatsen in Nederland zijn oude reclames herontdekt en gerestaureerd en er komen er steeds meer bij. De voor dit onderwerp opgerichte Stichting Tekens aan de Wand is daarbij een gewaardeerde partner voor het geven van advies en het aanleveren van namen van deskundige ambachtslieden.

Hier, op de hoek van de Hoogstraat en de Kapelstraat stonden vroeger ook muurreclames (foto Laurens van der Zee)

Toch staat er niet voor niets een vraagteken achter de titel van dit stukje. Zijn of waren er eigenlijk historische muurreclames in Wageningen en wat is daarover bekend? Om met dat laatste te beginnen: Er is heel weinig over bekend. Bestuurslid Bart van Aller heeft een tiental jaren terug in de plaatselijke krant een en ander op een rijtje gezet, met de conclusie dat er nog veel werk diende te worden verricht. Behoudens een paar oude ansichtkaarten, waarop soms een reclame half weggesneden te zien is, zijn van de meeste reclames geen duidelijke afbeeldingen bekend, ondanks de toch flinke economische bedrijvigheid in Wageningen in vroeger tijden. Wageningen Monumentaal beschouwt dit als een manco waar iets aan gedaan moet worden. De enige goed gedocumenteerde, en opnieuw aangebrachte, muurreclame, hoek Molenstraat-Hoogstraat, wordt daarom op 17 mei in het zonnetje gezet. Wij roepen de lezers op, afbeeldingen en andere

documentatie beschikbaar te stellen zodat wij kunnen zien wat er nog meer is geweest en wat eventueel gerestaureerd of opnieuw aangebracht kan worden. Wie er in een wandeling eens op let, zal het zien: er is ruimte genoeg!

Op de gevel van Hotel de Wereld stond vroeger "stalhouderij" (hier op deze foto van 1985 nog net zichtbaar), een herinnering aan de "doorrit" achter het hotel. (foto Jaap van Overbeek)

20 jaar Wageningen Monumentaal, een bestuurlijke terugblik

Nog ongemerkt zit je er opeens voor: het besef dat we met onze vereniging voor stadsschoon al twintig jaar bestaan! Dat moet gevierd worden, en dus pakken we binnenkort in de bibliotheek uit met het thema Tekens aan de Wand. Ons kernbegrip is *stadsschoon*. Hoe zijn we daar ooit op gekomen?

Wel, al in de late jaren '80 van de vorige eeuw waren "we", een aantal voor cultureel erfgoed gevoelige lieden, actief om te proberen historische panden te behouden. Dat gebeurde vooral in en rond de Herenstraat. De oude meubelfabriek daar werd gesloopt, en de sloopwoede breidde zich tot ongenoegen van velen uit tot het hele gebied tussen Molenstraat en Bowlespark. Wilma Bouw ging daar aan de gang. Eerst waren de vleugels van het oude hoofdgebouw van de landbouwhogeschool aan de beurt. Ze stonden slechts 4 jaar op de gemeentelijke monumentenlijst, maar ze werden afgevoerd en gesloopt. De voormalige katholieke kerk naast het oude hoofdgebouw (Bassecour) lag al plat. Daarna was het Bassecour zelf aan de

beurt. In de buurt werd al gebouwd en het personeel van Wilma gooide bij wijze van lunchpauze-workout de ruiten in van het 18e eeuwse monument. Het scheelde maar een haar of de politiek gaf zich gewonnen. In die tijd roerden de clubs "Wageningen verdient een beter plan" en "Creatief Erfgoedbeheer Herenstraat en Omgeving" zich heftig om nog wat van ons erfgoed overeind te houden. Nadat er eerst nog een nep-plan kwam om alleen de voorgevel van het huidige Bassecour te behouden en de rest te slopen, keerde het tij en werd het Bassecour in zijn geheel gered. Daarna zijn we op zoek gegaan naar wegen om wat systematischer om te gaan met erfgoed.

Stadsherstel?

Gewoon uit de krant pikten we het idee van een Stadsherstel op. Dat is een kleine maar slagvaardige private club, die oude, niet meer gebruikte maar nog wel beeldbepalende panden, soms ook monumenten, restaureert en een nieuwe bestemming geeft. Maar dan sta je daar met een aantal goedwillende amateurs, hoe pak je dat aan? We kwamen op het idee om eens met bestaande Stadsherstellen te gaan praten. Zo gingen we naar Doesburg, Nijmegen en Arnhem. Vooral Nijmegen hield ons voor dat het tij aan het keren was. Je moet zo'n oud pand ook aankopen, en de prijzen waren in die tijd fors aan het stijgen. Het was "wat de gek er voor geeft". Tenslotte spraken we in Arnhem met bestuursleden van de Vereniging voor Stadsschoon Arnhem. Een succesvolle kleine club, die ons voorhield: begin een vereniging onder het thema *stadsschoon*. Dan heb je draagvlak en kun je je met veel onderwerpen bezig houden. Een stadsherstel werkt intensief aan één project, maar zou geen gelegenheid én geen statutaire bevoegdheid hebben om ook de omgeving in de gaten te houden.

Stadsschoon dus!

Wij namen die les ter harte en op 24 maart 1997 zaten onze kersverse bestuursleden aan tafel bij notaris Rob Fierst van Wijnandsbergen en creëerden daar de basis van onze vereniging. Rob Fierst ontpopte zich kort daarna ook tot een enthousiast pleitbezorger van het Wagenings stadsschoon en trad toe tot het bestuur. We waren ons ervan bewust dat we onze naam wilden vestigen met een aansprekend startproject. Het duurde niet lang of we hadden een in het oog springend onderwerp....

De Gerechtigheid

Een beeld van Vrouwe Justitia van de hand van Ignatius van Logteren uit 1724, bovenop het stadhuis. Het beeld bevond zich, mede door de brand in 1972, in een heel slechte staat, en had dringend een restauratiebeurt nodig. We besloten die restauratie de gemeente aan te bieden. Uiteraard hadden wij geen cent te verteren, maar ons toenmalig bestuurslid Elisabeth van Aller zag kans om via een aantal sponsors ruim fl. 10.000 bij elkaar te krijgen. De gemeente besloot toen ook de beurs te trekken en liet het zogenaamde middenrisaliet (centrale deel van de voorgevel) volledig restaureren. Elisabeth vulde naar aanleiding van dit project zo ongeveer het hele themanummer van onze nieuwsbrief De Gerechtigheid die in september 1998 uit kwam.

De Gerechtigheid uit 1724, zoals zij er nu bijstaat, na een recente restauratiebeurt (foto Han den Ouden)

Nu doorpakken

Dat was in ieder geval een bemoedigende start. Maar dan? Welk beleid voeren we? We wilden proberen pro-actief te opereren. Dat wil zeggen, we willen graag al in een vroeg stadium meedenken over ontwikkelingen, die het stadsschoon raken. De praktijk is echter meestal anders. Het werd dus meestal re-actief werken, reageren op plannen, die vaak reeds al zo veel mogelijk waren dichtgetimmerd. De ultieme vorm van reageren was helaas onze strijd van meer dan 13 jaar, om de gemeente te bewegen handhavend op te treden tegen de moedwillige verwaarlozing van Grebbedijk 6. Stadsschoon is ook: oog voor kleine dingen,

toeristische bewegwijzering, monumentale banken, gevelstenen, kunstwerken etc.

Actie voor behoud van bakkerij de Volharding op de Markt in 2005. De Dodge pickup uit 1943 van bestuurslid Laurens van de Zee is het podium (foto Han den Ouden)

De afgelopen twintig jaar hebben we dus veel en intensief vergaderd, verslagen geschreven. En brieven, veel brieven, vooral veel conceptbrieven, die eindeloos heen en weer gingen. En als we dan een keer op de barricaden stonden, dan was de uitkomst van de strijd soms teleurstellend. Tja, en dan de onvermijdelijke vraag: wat hebben we nu bereikt, de afgelopen twintig jaar? Wel, in ieder geval is het in het lokale wereldje van erfgoed een toenemende vanzelfsprekendheid dat we "erbij" horen en dat onze acties doel blijken te treffen, hoewel niet altijd even zichtbaar.

Concreet hebben we twee jaar geleden -geheel tegen de trend in- kans gezien om de proefboerderij Haarweg 12 de status van rijksmonument te laten krijgen. En laten we het kleine stadsschoon niet vergeten: de bank op de Witte sluis, op de Grebbedijk. Na veel overleg met de gemeente en het waterschap werd de voor-oorlogse bank gerestaureerd. We hielden er zelfs een nieuw lid aan over, die dierbare herinneringen aan de bank bewaarde.

Onze invloed was soms zelfs behoorlijk groot. Ons degelijk onderbouwd commentaar op de plannen voor Duivendaal en Hof van Wageningen had invloed op de besluitvorming in de gemeenteraad. We hebben als deelnemer aan de klankbordgroep inhoudelijk commentaar geleverd op de Cultuurhistorische Waardenkaart voor Wageningen. En vorig jaar hebben we samen met de historische vereniging Oud Wageningen snel en adequaat

gereageerd op het voornemen om het welstandsbeleid grotendeels af te schaffen.

Maar toch, Nederland is nog steeds geen land waar erfgoed hoog wordt gewaardeerd. Het staat meestal in de weg, er is geen bestemming voor, het kost alleen maar geld, etc. etc. De feiten dringen meestal niet door, namelijk dat zorgvuldig beheerd erfgoed juist geld oplevert. Wageningen ligt in dat Nederland, en daar staat een rijksmonument aan de Grebbedijk vrijwel op instorten, nieuwbouw aan de Beuningstraat wordt bij gebrek aan een binnenstadsvisie juist niet op die middeleeuwse Beuningstraat georiënteerd, maar op de Poststraat (een straatje dat vooral bestaat uit achterkanten) en de norm voor groenonderhoud is géén onderhoud. Kijk dan niet gek op dat toeristen Wageningen links (of rechts) laten liggen. Je redt het niet door af en toe te roepen dat mensen verleid moeten worden om te gaan "funshoppen". Er moet meer gebeuren.

Nieuwbouw aan de Poststraat, niét georiënteerd op de middeleeuwse Beuningstraat, een stedenbouwkundige misser (foto Han den Ouden)

Dat "meerdere" hebben wij een paar jaar geleden bij de vorming van dit college al aangereikt. Er werd een "initiatief voor de stad gevraagd". Dat hebben we geleverd en het werd bij de presentatie positief ontvangen. We hebben daar gesteld dat we een integrale ruimtelijke visie op behoud en ontwikkeling van de binnenstad als historische vestingstad missen. Daarom stellen wij voor om een ruimtelijke visie inclusief een cultuurhistorische onderbouwing in de aangekondigde Binnenstadsvisie te integreren. We zijn blij dat voor de cultuurhistorische onderbouwing na een lang proces eindelijk de Cultuurhistorische Waardenkaart voor Wageningen beschikbaar is gekomen (2016). Nu nog een integrale ruimtelijke visie op het centrum van de stad; bijvoorbeeld op het tracé van de stads- en kasteelgracht, de

bolwerken, waardevolle straatprofielen, gevels en dergelijke. Zo'n visie zou heel nuttig zijn bij:

- Uitvoeringsprojecten door particuliere initiatieven (planontwikkeling, gemeente faciliteert en/of werkt samen);
- Integrale en brede toetsing van bouwplannen (door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit);
- Integrale en brede toetsing en onderbouwing van bestemmingsplannen (in planologische procedures);

Een monumentale toekomst

Om ons streven naar aandacht voor het Wageningse stadsschoon in te kaderen, hebben we leentjebuur gespeeld bij de doelstellingen van onze zustervereniging en inspirator Stadsschoon Arnhem, en aan de hand daarvan de "tien geboden" van ons stadsschoonbeleid opgesteld:

Stedenbouw en Wageningse identiteit

Het stedenbouwkundig beleid dient gericht te zijn op versterking van de identiteit van Wageningen. Die identiteit bestaat uit de ligging op de grens van het rivierengebied, het Binnenveld, de Wageningse Eng en de stuwwal. Deze landschappelijke eenheden hebben elk hun eigen karakteristieke ruimtelijke kenmerken en cultuurhistorische waarden. Centraal daarin ligt Wageningen als 13e eeuwse historische vestingstad.

Gemeente en planning

Het is aan de gemeenteraad om de stedenbouwkundige ontwikkeling te bepalen. De gemeenteraad dient de regie in handen te houden bij de stedenbouwkundige plannen. Gewaakt moet worden tegen overheersende invloed van projectontwikkelaars. Hun streven is primair van commerciële aard. De gemeente heeft de zorg voor de goede ruimtelijke ordening. De gemeenteraad mag niet voor voldongen feiten worden geplaatst door toezeggingen die in het voortraject (door wethouders) zijn gedaan.

Geen postzegelstedenbouw

Ruimtelijke plannen, die consequenties hebben die een plangebied overstijgen, moeten in een breed kader worden beoordeeld. Geen verbrokkelde stedenbouw. Het mag niet zo zijn, dat een nieuwe ontwikkeling in een bepaald gebied, verloedering of ernstig functieverlies

veroorzaakt in andere gebieden. Nodig is integrale afstemming van stedenbouwkundige plannen.

Binnenstad centraal

De historische binnenstad is economisch, toeristisch, recreatief en uit het oogpunt van erfgoed van centrale betekenis. Menging van binnenstadsfuncties is nodig voor de vitaliteit van het stadshart. Op dit moment ontbreekt een integrale stedenbouwkundige visie op de binnenstad. Die moet snel komen.

Pas op voor verloedering

Het zeer vervallen rijksmonument Grebbedijk 6, de ruïne Kirpestein, de verwaarloosde huisjes aan de Stationsstraat, ze doen geen goed aan het imago van Wageningen. Ook hier hoort de regie bij de gemeente.

Karakter als groene stad handhaven

Wageningen is een groene stad, in twee opzichten. Parken en lanen bepalen het beeld. Daarnaast huisvest de stad de universiteit, waar veel expertise op groengebied aanwezig is. Groen vereist stringente bescherming en een principiële ruimtelijk beleid.

Geen hoogbouw waar het niet hoort

Nieuwbouw in het centrum mag door hoogte en bouwmasse het zicht op de historische binnenstad niet belemmeren en het karakter van de binnenstad niet "overschaduwen", maar dient in hoogte en volume aan te sluiten op de binnenstad om zo het bestaande karakter van de vestingstad te versterken.

Stedelijk en dorpskarakter handhaven

Waar de stad reeds een stedelijk karakter heeft, kan nieuwe stedelijke bebouwing worden toegevoegd. Waar sprake is van een dorpskarakter, mag geen verstedelijking plaatsvinden. Niet commerciële belangen van projectontwikkelaars, maar goede ruimtelijke ordening dient bepalend te zijn.

Verstandig erfgoedbeleid

Gewaakt moet worden voor het belang van het erfgoed. Het mag niet een restbeleid zijn dat terzijde wordt geschoven vanwege andere belangen zoals commerciële. De waarde van monumentale gebouwen en van archeologie behoort vanaf het begin van een planproces evenwichtig in de belangenafweging te worden betrokken. Na de verwoestingen en sloop van historisch waardevolle objecten in het (soms recente) verleden, moeten we zuinig zijn op de historische objecten van de stad. De geschiedenis van de gebouwde stad moet goed zichtbaar blijven.

Kortom.....

Wij willen graag een Wageningen waar het goed toeven is, waar bewoners zich thuis voelen, waar bezoekers zich uitgenodigd voelen de stad te gaan ontdekken, waar mooie en interessante dingen te zien zijn en waar de geschiedenis van de stad beleefbaar is.

Verslag van de ALV 2016

Op 22 juni 2016 kwamen we bij elkaar voor de algemene ledenvergadering van dat jaar. Locatie was het gastvrije Duivendaal 7, een klein maar fijn monumentje, waar we reeds eerder onderdak vonden. We hadden afmeldingen gekregen van vier leden en geïnteresseerden. Er waren 26 mensen aanwezig. Ons bestuurslid Laurens van der Zee was als vanouds spreekstalmeester, hij praatte de onderwerpen op zijn kenmerkende natuurlijke en humoristische wijze aan elkaar. Laurens introduceerde de vergadering met wat huishoudelijke mededelingen, ging daarna over op een jaaroverzicht aan de hand van de nieuwsbrief 2016. Vanuit de zaal kwamen al meteen suggesties om de Hoogstraat wat beter aan te kleden, bijvoorbeeld met bloembakken rond lantaarnpalen. De gebarsten gedenksteen aan de kop van de Hoogstraat, bij de Bergpoort (een geschenk van Oud Wageningen) had ook de aandacht getrokken. Hans Dobbe, bestuurslid van OW, kon al meteen geruststellen: Oud Wageningen heeft al offerte gevraagd voor herstel.

Het inhoudelijke thema van de avond was "Beeldkwaliteit Hoogstraat". Dit thema vond zijn oorsprong bij voormalig Wagenings monumentenambtenaar Kien van Hövell. Zij ontwikkelde dit idee aan het eind van de vorige eeuw. Het doel was om de Hoogstraat haar identiteit en kwaliteit terug te geven door een samenhangend beleid vast te stellen en eigenaren van panden in de Hoogstraat te stimuleren hun bezit te onderhouden met respect voor de architectonische kwaliteiten en cultuurhistorie. Wageningen Monumentaal hebben daar toen op ingehaakt en onze bestuursleden Wouter Blokhuis, Elisabeth en Bart van Aller hebben een aantal eigenaren benaderd met ideeën voor herstel van panden, en met succes. Dat is nu echter al wat langer geleden en we hebben besloten het idee nieuw leven in te blazen. Dat werd op de vergadering geïllustreerd met een presentatie van de hand van bestuurslid René Siemens.

In de presentatie wordt de geschiedenis van de Hoogstraat toegelicht. Daarbij wordt ingegaan op het vooroorlogse straatbeeld en op de wederopbouwarchitectuur (Delftse

school) na de verwoestingen van mei 1940. Ook geven we illustraties van de geleidelijke veranderingen in de naoorlogse jaren.

Het voormalige Oranjehotel in de Hoogstraat, voorbeeld van een zeer geslaagde restauratie (foto René Siemens)

Tenslotte willen we ook vooruit kijken. We laten enkele bedreigingen zien, maar we laten ook goede voorbeelden van herstel van de identiteit van de Hoogstraat zien. Het gaat nu om de aanpak van de entree van de Hoogstraat bij de Bergpoortbrug en om de aanpak van beeldbepalende gebouwen en details in de straat.

Vanuit de Wageningse ondernemers (Stichting Ondernemersfonds Wageningen) was binnenstadmanager Tom Kool aanwezig om deel te nemen aan de discussie over het project.

In die discussie kwamen allerlei aspecten aan de orde. Het is van belang dat partijen samenwerken in dit verband, ondernemers, gemeente, binnenstadsmanagement en verenigingen als de onze en Oud Wageningen met hun grote kennis over het verleden van Wageningen. Tom prees nog eens het talent van bestuurslid Bart van Aller om ondernemers te stimuleren met de aanpak van hun bezit.

Het aanboren van financieringsbronnen is ook nuttig. Er zijn provinciale subsidies, maar die moet je wel weten te vinden. Wageningen is daar niet handig in. Op de vraag hoe Wageningen afsteekt tegen Rhenen, Ede en Renkum, was Tom Kool positief, Wageningen is

een gemiddelde speler, grotere steden hebben vaak last van kaalslag en nieuwbouw. Op de vraag of er een binnenstadsvisie bestaat, moet helaas negatief worden geantwoord. Er bestaat wel een Visiedocument Binnenstad ("Aan de slag met de binnenstad") uit 2015, waarin veel discussie maar weinig tot niets concreets. Veel kleine details en geen grote lijnen. Een rapport zoals er al velen in laatjes liggen..... Hopelijk leidt "Beeldkwaliteit Hoogstraat" tot een ommekeer.

Beeldkwaliteit in de Hoogstraat

Bij de ledenvergadering van 2016 liet René Siemens zien welke interessante gebouwen er in de Hoogstraat staan. De huidige beleving van de bijzondere architectuur is er helaas zeer beperkt door de toepassing van allerlei luifels, betimmeringen en het wegschilderen van het bijzondere materiaalgebruik. Daarom liet de eerste monumentenambtenaar van Wageningen, Kien van Hövell, de toenmalige bestuurders, middenstanders en andere betrokkenen al eens in een open bus langs de gevels van de Hoogstraat rijden. Nog steeds biedt de Hoogstraat ruimschoots kansen voor verbetering. Nog steeds is het een uitdaging om er weer een karakteristieke Wageningse straat van te maken. Hieronder doen wij een oproep. Misschien dat de door de Wageningse ondernemers opgerichte Stichting Herstel Historisch Stadsgezicht hierin het initiatief kan nemen? We doen deze oproep met dank aan het goede voorbeeld van de gemeenteraadsfractie van de VVD in Amsterdam (Het Parool, 20 juni 2016).

Aan alle middenstanders, eigenaren in de Hoogstraat en de gemeente Wageningen

De Hoogstraat heeft prachtige winkelpuien, maar veel ervan is onzichtbaar.

Schoenenwinkels, drogisterijketens of toeristenshops hebben de historische winkelgevels vervangen door lompe kunststoffen platen en brede ingangen om maar zo veel mogelijk klanten naar binnen te lokken. Wat ons betreft komt daar een einde aan en krijgen de Wageningse winkels het hun gemaltraiterde puien hun uitstraling van weleer terug.

Om te concurreren met de groeiende onlineverkoop, is een totaalbeleving belangrijk. Winkels zijn meer dan schappen met spullen. Wij willen (laten) uitzoeken welke winkels historische of architectonisch waardevolle puien hebben. Zo'n inventarisatie kan voor vrij weinig kosten worden uitgevoerd. De basis ligt er immers al. Hiermee kan je een aanpak kiezen om

bepaalde gevels te behouden of in de oorspronkelijke staat terug te brengen. Overigens hebben wij er geen bezwaar tegen als bepaalde puien een eigentijds karakter krijgen, maar dan moet dit wel architectonische meerwaarde hebben en aansluiten op de bestaande architectuur.

Impuls voor winkelbranche

Pandeigenaren en winkeliers hebben zelf baat bij het opknappen van hun historische winkelpui. Niet alleen wordt hun winkel aantrekkelijker voor klanten maar ook de waarde van het pand gaat omhoog wanneer de pui in originele staat wordt hersteld. Mensen winkelen het liefst in een historische omgeving en in Wageningen is wat gevels betreft nog voldoende potentie om te herstellen. Laten we die troef vooral uitspelen.

Als het aan ons ligt, wordt hiervoor geen subsidie verstrekt, maar moeten winkeliers en pandeigenaren het zelf opknappen. Hoogstens hebben we een klein fonds nodig om een enthousiaste deskundige de projecten te laten voorbereiden en te begeleiden.

Duivendaal

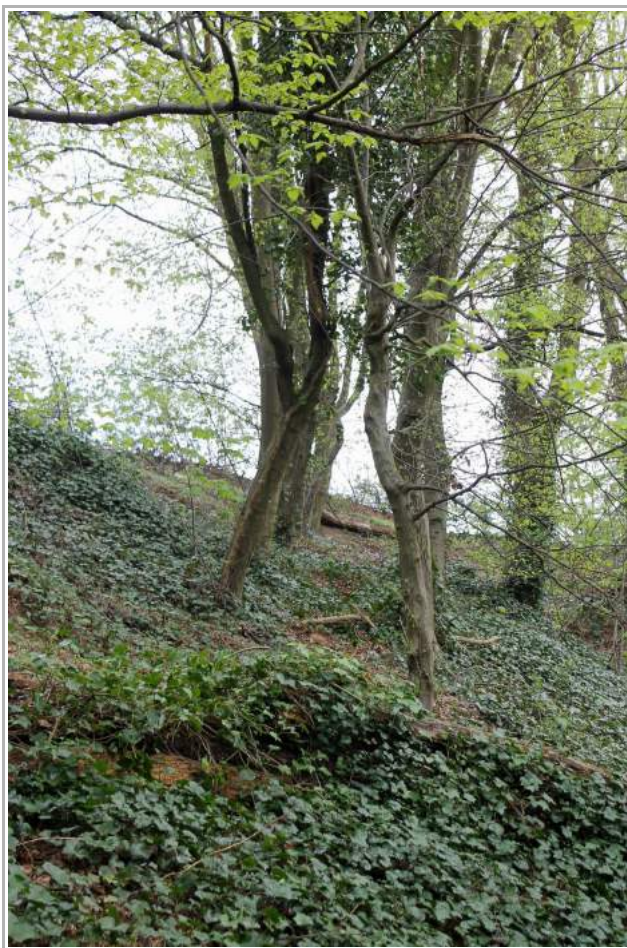
De gemeente en de WUR werken samen aan plannen voor de locatie Duivendaal. In een reeks openbare avonden probeerden zij de bevolking bij de planvorming te betrekken. Op de derde bijeenkomst (op 14 juni 2016) werd een model gepresenteerd waarbij de ook een massieve doorontwikkeling van de Hof van Wageningen mogelijk werd gemaakt, een verdubbeling van het bouwvolume met o.a. een tweede toren! Aan de gepresenteerde plannen kleefden zoveel bezwaren dat René Siemens (namens Wageningen Monumentaal) en architect Arend Ottink (namens de Werkgroep Lawickse Allee) gezamenlijk een analyse maakten van de gevolgen voor de stad, met name voor stadsgracht (hoe veel ruimte houdt je over?), voor het beeld van de Lawickse Allee (blijft het nog wel een laan?) en voor de historische groene driehoek buiten de stad (tussen de Lawickse Allee, de stadsgracht en de Costerweg).

Met deze analyse gingen zij het gesprek aan met bijna alle fracties in de Gemeenteraad. Het gevolg was dat Mark Kiel de fractievoorzitter van de VVD het initiatief nam om de plannen voor Duivendaal en Hof van Wageningen los te koppelen. De meerderheid van de Raad stemde hiermee in op de vergadering van 21 november 2016. Voor Duivendaal wordt nu gestreefd naar een ontwikkeling tot een 'gemengd stedelijk woonmilieu met overwegend wonen (o.a.

senioren), cultuur, kwalitatieve leisure en hoogwaardige horeca'. Voor de ontwikkeling van de locatie Hof van Wageningen heeft de raad geen uitgangspunten vastgesteld. Hopelijk worden de nieuwe plannen beter afgestemd op de groene driehoek, het laankarakter van de Lawickse Allee en het behoud van een ruime oeverzone langs de stadsgracht. Wageningen Monumentaal blijft alert.

Het arboretum Belmonte

Op 6 en 10 april heeft de Werkgroep Archeologie Wageningen (WAW), onderdeel van de Historische Vereniging Oud Wageningen, een kleinschalig onderzoek uitgevoerd in het Arboretum Belmonte. Directeur Dedde Smid en landschapsarchitect René Siemens wilden graag de exacte plaats weten waar Huize Belmonte (tijdens de oorlog in 1944 verwoest) heeft gestaan. Hiervoor werd vorig jaar al eens de hulp ingeroepen van de Werkgroep Archeologie Wageningen (een werkgroep van de historische vereniging Oud Wageningen). In het voorbereidend werk werd de plattegrond en de locatie van de

Zicht op de restanten van de berceau, naar boven in de richting van het verdwenen Huize Belmonte. (Foto René Siemens)

vroegere villa gereconstrueerd. Vorig jaar liet de WAW een grondradaronderzoek uitvoeren waaruit bleek dat er zich bijna geen fundamenteen meer in de bodem bevonden. Aan de hand van nu aangelegde proefsleuven is de plaats van westelijke buitenmuur bepaald. Daarnaast is veel "adellijk" afval gevonden en ook enkele fraaie porseleinen plaatjes met plantennamen. Bron: Stad Wageningen 12 april 2017.

Gelijktijdig hebben René Siemens en Gerrit Breman (landschapshistoricus uit Bennekom) gezocht naar de restanten van een berceau, die gelopen moet hebben vanaf het landhuis tot aan de voet van de berg bij de Veerdam. Aan de hand van een rij van 11 haagbeuken (*Carpinus betulus*) aan de hoge kant en vier aan de lage kant kan vrij nauwkeurig het tracé worden vastgesteld. Door te prikken en op één plek een gat te graven zijn rivierkeitjes (doorsnede 4 – 8 cm) gevonden. Daaruit is het vermoeden ontstaan dat het pad in de berceau geplaveid was met een laagje van deze keitjes. Dit keienvloertje ligt nu verborgen en goed geconserveerd onder een zandlaag van ongeveer 50 cm.

Herziening Welstandsnota Wageningen

De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK) vervult in Wageningen een sleutelrol bij de bewaking en de ontwikkeling van monumentale waarden en ruimtelijke kwaliteit. Het is een gemeentelijke adviescommissie met externe deskundigen op het gebied van architectuur, cultuurhistorie, stedenbouw en landschapsarchitectuur.

Op 5 juli 2016 behandelde de gemeenteraad een motie over het volledig welstandsvrij maken van de gemeente Wageningen en over het functioneren van de CRK. Samen met Oud Wageningen hebben we de Raad vooraf een brief gestuurd (d.d. 4 juli) en daarin weersproken dat Wageningen een (te) streng welstandbeleid zou hebben en dat daardoor de procedures een lange doorlooptijd zouden hebben en (te) hoge kosten voor de gemeente en de cliënten zouden veroorzaken. Ook hebben wij benadrukt dat een bestemmingsplan alleen onvoldoende waarborgen biedt voor ruimtelijke kwaliteit bij bouw en verbouw.

Uiteindelijk nam de raad op 5 juli een iets afgezwakte motie aan met de opdracht aan B&W om in Wageningen zoveel mogelijk welstandsvrij bouwen mogelijk te maken. Op 15 november was hierover een klankbordavond met een selecte groep

deskundigen en betrokkenen. Op die avond lag er nog geen enkel concreet beleidsvoorstel. Wel stelden de aanwezige gemeenteambtenaren enkele vragen, zoals: "Wijs zoveel mogelijk welstandsvrije gebieden aan binnen de gemeente". Samen met Oud Wageningen besloten we ons standpunt schriftelijk te verwoorden. Interessant was de opmerking van de kant van de architecten dat zij – ondanks het kritische commentaar – de discussies in de CRK steeds als positieve collegiale consultatie opvatten en dat die altijd leiden tot verbeteringen in de bouwplannen.

Wij hebben benadrukt dat het nodig is om ruim tijd te nemen om nieuwe ideeën en draagvlak voor nieuw eigentijds welstandsbeleid te verzamelen. Ook moet de werkwijze van de gemeente, de politiek (gemeenteraad als vaststeller van de beeldkwaliteitsplannen voor projectgebieden) en de CRK (als uitvoerder van welstandsbeleid) zorgvuldig worden geëvalueerd. Bij zo'n degelijke voorbereiding horen volgens ons onder meer (citaat uit onze schriftelijke inspraak):

- *Evaluatie van de werkwijze van de CRK en de inbreng en afhandeling van de plannen van cliënten (en hun architecten), plus nadenken over eventuele verbeteringen in de werkwijze.*
- *Evaluatie van de randvoorwaarden en aanwijzingen in de gehanteerde stedenbouwkundige beeldkwaliteitsplannen (in alle gevallen door de gemeenteraad vastgesteld!) voor projectgebieden.*
- *Vorbereiden van een selectie en beschrijving van voor Wageningen belangrijke/beeldbepalende gebieden (zoals bij voorbeeld gebieden met hoog welstandsniveau uit de Welstandsnota 2010 en belangrijke structuurlijnen). Beschrijvingen zijn grotendeels reeds aanwezig (Welstandsnota 2014); het werk hoeft niet allemaal opnieuw te worden gedaan.*
- *Nadenken over wat het gevolg is voor eventueel geheel/gedeeltelijk welstandsvrije gebieden. In dergelijke gebieden blijft een behoefte aan een wijkgebonden welstandsniveau en aan nieuwe vormen van toetsing & advies, te baseren op gesprekken, wandelingen (ommetjes) en blijvende consultatie van wijkbewoners.*

- *Integreren van de dit jaar (?) vast te stellen Cultuurhistorische Waardenkaart Wageningen.*
- *Integreren van de duurzaamheidsopgave die de gemeente Wageningen stelt. Milieutechnische maatregelen leiden tot aanpassingen aan gebouwen en ensembles met grote gevolgen voor de beeldkwaliteit. Een proactieve aanpak kan initiatiefnemers helpen om milieudoelen te realiseren en die ook af te stemmen op de omgeving.*

Ten slotte willen wij u laten weten dat wij grote waardering hebben voor de zorgvuldige wijze waarop de CRK haar werk doet; in het spanningsveld van vastgesteld beleid en persoonlijke belangen. Wij hechten grote waarde aan het welstandsbeleid en verwachten dat het – ook in een actualiseerde vorm – zal blijven bijdragen aan de kwaliteit van onze woonomgeving.

Op 18 april jl. lieten vier adviseurs van de CRK per brief aan B&W en de Raad weten dat zij - na vier jaar werken - de conclusie trokken dat een vertrek uit de commissie beter was dan te blijven zitten. Hieronder zijn enkele delen uit hun brief weergegeven.

..... De voorbereiding van de vergaderingen laat zeer te wensen over. Bovendien ontbreekt steun vanuit het bestuur. Binnen het ambtelijk apparaat wordt de stedenbouwkundige discipline node gemist en ook lijkt het erop of de bij ruimtelijke vraagstukken betrokken ambtenaren op hun laatste benen lopen door de enorme berg werk waar ze mee geconfronteerd worden. Tot slot begint het voor het CRK-werk noodzakelijke toetsingskader hiaten te vertonen. Het lijkt er op dat kwaliteit en het voorbereid zijn op actuele thema's en trends geen rol meer speelt bij een aantal ruimtelijke ontwikkelingen in Wageningen

..... De inhoud van de agenda van de CRK laat te wensen over Belangrijke onderwerpen komen niet of veel te laat op de agenda. Zo ontbreken bijvoorbeeld groene onderwerpen en het verkeersbeleid op de agenda. Hoewel de CRK meermalen heeft aangegeven vooraf mee te willen denken bij nieuw beleid of belangrijke ontwikkelingen, komt het geregeld voor dat zij pas achteraf wordt geïnformeerd (zelfs nadat de burger op algemene publieksavonden heeft kunnen inspreken). Verzoeken vanuit de CRK om bepaalde ontwikkelingen of onderwerpen op de agenda te zetten om hiervan kennis te nemen en

(gevraagd of ongevraagd) over te adviseren worden lang niet altijd gehonoreerd. In de praktijk overstijgt het werk vaak nauwelijks het ouderwetse welstandswerk, terwijl het de ambitie is van een CRK om breder te adviseren, meer discipline-overstijgend te werken en meer actief te zijn in het voortraject om tijdig proactief mee te denken

.....

.... Een uitzondering op bovenvermelde punten is het monumentenbeleid. De verantwoordelijk ambtenaar binnen de gemeente bereidt onderwerpen goed voor en communiceert zorgvuldig over lopende projecten. Het kan als voorbeeld dienen

..... Beschouw deze brief als een noodkreet van een aantal adviseurs van de CRK die ervaren dat er te weinig ambitie en draagvlak is voor de Ruimtelijke Kwaliteit in Wageningen. Wij adviseren de gemeente nogmaals met klem om een stedenbouwkundige in dienst te nemen, om de organisatie rond de CRK-vergaderingen te verbeteren, de relatie tussen B&W en de commissie te verbeteren en om de agendering van onderwerpen te verbreden zoals de bedoeling was. Als daar behoefte aan is denken wij graag mee in dit traject teneinde te komen tot een verbetering van de positie van de CRK. Wageningen verdient beter!

was getekend,

Eric Blok, vervangend landschapsdeskundige

Anneke Nauta, landschapsdeskundige

Emile van Vugt, architect

Mede namens: Linda Schepers, vervangend stedenbouwkundige

Naar verwachting zal eind mei 2017 het voorstel over deze kwestie naar de Raad worden gestuurd. Wageningen Monumentaal en Oud Wageningen zullen gezamenlijk reageren.

Visuele relatie tussen stad en steenfabriek

Alweer een tijdje terug kregen wij van een lid de vraag of wij iets zouden kunnen verzinnen om de steenfabriek De Bovenste Polder weer vanuit de stad zichtbaar te krijgen (zie ook de nieuwsbrief van 2016). Het probleem daar is de weelderige natuurontwikkeling. Snelgroeiende struiken en bomen (wilg, els, meidoorn) zorgen ervoor dat de steenfabriek achter groene coulissen verdwijnt. Er zijn inmiddels een aantal overleggen geweest waar de mogelijkheden zijn besproken om er iets aan te doen.

Begin dit jaar hebben we over de Grebbedijk en de Veerweg gelopen om te bekijken hoe het zicht op de Bovenste Polder zich manifesteert. Dan blijkt dat het zicht zeer variabel is. Van "geen zicht", als gevolg van bomen, bijvoorbeeld langs de nevengeul, tot "nauwelijks belemmerd zicht" op sommige punten van de dijk voor de stad, en hier en daar langs de Veerweg. We zijn van mening dat de steenfabriek als industrieel erfgoed vanaf een aantal punten zichtbaar en herkenbaar zou moeten zijn. Dergelijke punten zijn bijvoorbeeld de kruising Grebbedijk-Pabstendam, de aansluiting Bowlespark-Grebbedijk en de aansluiting Grebbedijk-Veerweg. We hebben overlegd met Rijkswaterstaat en met bewoners in de omgeving. Rijkswaterstaat hanteert in de uiterwaarden het programma Stroomlijn. Dat betekent dat bomen en struiken in een gebied waar tijdens hoogwater grote stroomsnelheden bestaan, wordt verwijderd. De meeste bomen en struiken tussen stad en steenfabriek echter staat niet op zulke plekken, maar op particulier terrein en in het natuurgebied dat door Staatsbosbeheer wordt beheerd. Het vergt dus nog wat diplomatie om daar wat aan gedaan te krijgen. We gaan er mee verder, in het belang van het zichtbaar houden van dit industrieel erfgoed in het uiterwaardenlandschap.

Steenfabriek de Bovenste Polder, goed herkenbaar én helemaal niet herkenbaar (foto's Han den Ouden)

Grebbedijk 6

De voorgeschiedenis

Al in 2004 publiceerden we over het verval van het rijksmonument Grebbedijk 6. En we konden de jaren daarna aan de gang blijven. Al die jaren, al sinds de brand in 2002, heeft in ieder geval de eigenaresse helemaal niets gedaan om het verval tegen te gaan. En ook de gemeente liet het er jaren lang bij zitten. Zij wees ook een handhavingsverzoek van onze kant eerst af, legde daarna wel een dwangsom op, maar deed dat op een wijze waar de Raad van State geen waardering voor had. In een door de eigenaresse aangespannen zaak bevestigde overigens de Raad van State breedvoerig dat de eigenaresse aan alle kanten gefaald had, maar vond ook dat de gemeente de te nemen maatregelen beter had moeten omschrijven. Het beroep werd toegekend, en de gemeente moest daarmee een nieuw besluit op ons handhavingsverzoek nemen. Men wees dat opnieuw af, wij gingen met succes bij de rechtbank in beroep..... en de gemeente wees opnieuw het handhavingsverzoek af. Uiteindelijk hebben wij (we meldden dat al in onze nieuwsbrief van 2016) -mede vanwege de dramatische staat van het monument- besloten niet meer in te zetten op bestuurlijke handhaving. De hele zaak heeft veel losgemaakt. Kijk maar eens op www.erfgoedstem.nl, zoek naar "Grebbedijk 6", je vindt 18 nieuwsitems.

Vervolg

Inmiddels heeft de gemeente de eigenaar aangeboden om de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed voor te stellen het pand van de rijksmonumentenlijst te halen, en na sloop mee te werken aan herontwikkeling (lees: nieuwbouw) op die plek.

Wij hebben er weer eens een vergadering aan gewijd en onze voelhorens ook buiten Wageningen in de erfgoedwereld opgestoken. Vorig jaar is de nieuwe erfgoedwet van kracht geworden, en daarin is nadrukkelijk het onthouden van onderhoud strafbaar gesteld. Met de bevestiging van het strafbare feit door de Raad van State in 2014 leek ons de nieuwe wet voldoende basis om opnieuw aangifte te gaan doen bij het OM. Dat is kort geleden gebeurd. Behalve aangifte tegen de stichting als eigenaresse hebben we ook aangifte gedaan tegen de bestuurders van de stichting én tegen de vorige eigenaresse, die allen nalatig zijn geweest in het onderhoud van het rijksmonument. Deze opzettelijke nalatigheid is overigens een misdrijf, waar behoorlijke

straffen op staan. Wij wachten de ontwikkelingen nu af en houden u (via onze website) op de hoogte.

De hoogwaterkanonnen aan het Wallepad

Wij hebben u in de vorige nieuwsbrief van 2016 al op de hoogte gesteld van ons idee om te zien of wij de hoogwaterkanonnen op de bergrand terug kunnen krijgen naar Wageningen (in origineel of replica's). Dat is best een zoekplaat. Nog voor de tweede wereldoorlog zijn de stukken (zoals artilleriekanonnen worden genoemd) in het legermuseum in Doorwerth (kasteel Doorwerth) beland. Wat er daarna is gebeurd, is onduidelijk. We hebben inmiddels een bezoek gebracht aan het Nationaal Militair Museum op de voormalige luchtmachtbasis Soesterberg (zeer de moeite waard!), maar ook daar zijn we niet veel wijzer geworden. We zullen binnenkort in het kenniscentrum van het NMM gaan zoeken of we documenten kunnen terugvinden, waarin de historie van de stukken is beschreven. Nog even geduld dus.

De nieuwe erfgoedwet 2016

De Erfgoedwet 2016 harmoniseert bestaande wet- en regelgeving, schrapt overbodige regels en legt de verantwoordelijkheid voor de bescherming van het cultureel erfgoed zoveel mogelijk bij het erfgoedveld zelf: musea, collectiebeheerders, archeologen, eigenaren en overheden.

René Siemens woonde namens Wageningen Monumentaal hierover een studiedag bij. Een belangrijk aandachtspunt is welke mogelijkheden de nieuwe wet (meer) biedt aan de gemeenten om handhavend op te treden. Dit is zeker relevant na onze eerdere ervaringen bij de moedwillige verwaarlozing van het rijksmonument Grebbedijk 6/6a. Meer hierover in de brochure Erfgoedwet2016.pdf op onze website.

De kleuren van de Amsterdamse school

Er verschenen twee artikelen in 'Oud Wageningen' over het kleurgebruik bij de gebouwen van de Amsterdamse School in Wageningen. In beide artikelen gingen de auteurs heel bewust in tegen de naoorlogse trend om het houtwerk van monumenten wit te schilderen. In het septembernummer van 2016 deed bestuurslid René Siemens met trots verslag van de metamorfose die hij 'zijn' pand, het voormalige Laboratorium voor Tuinbouwplantenteelt (Haagsteeg 4), heeft laten ondergaan. Het herstelde beige van de

kozijnen en vensters valt heel bewust weg in de bakstenen in de gevel. De donkergrijze deuren – de entrees – en daklijsten zorgen voor de gewenste diepte in de gevel.

Uitvoering van het schilderwerk aan het voormalige Laboratorium voor Tuinbouwplantenteelt. Foto René Siemens)

In het maartnummer van dit jaar volgde Maarten van den Wijngaart met de toelichting op de gekozen kleuren bij het herstel van het gebouw Plantenveredeling aan de Lawickse Allee. Het onderzoek is daar toegespitst op het door architect Blaauw ontworpen hoge laboratoriumdeel. Het resultaat was dat niet voor de oudste kleur (donker bruinrood) is gekozen maar voor de daarop volgende kleur (donker olijfgroen) die veelvuldig bij het kleuronderzoek was aangetroffen. Feit is dat het gebouw hiermee – in combinatie met de rode dakpannen – weer een aanzien heeft gekregen, dat geheel past bij de stijl van de Amsterdamse School.

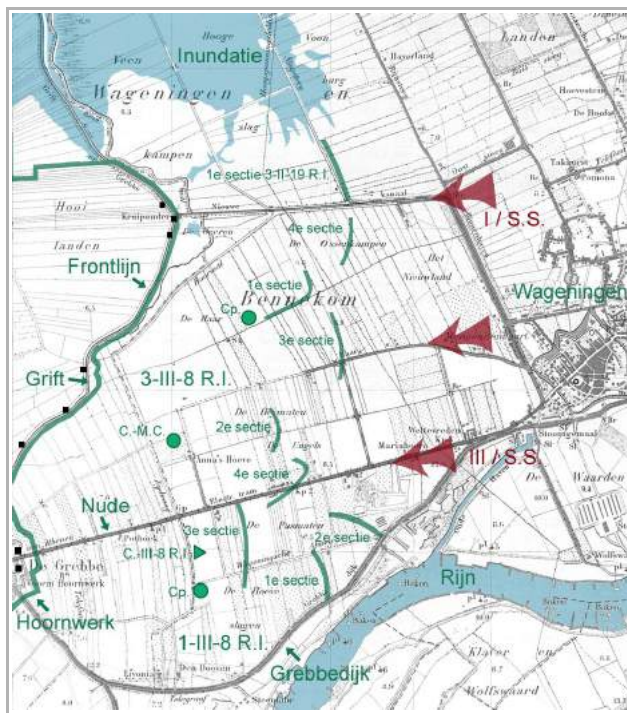
Bron: Oud Wageningen, Tijdschrift van de Historische Vereniging Oud Wageningen jaargang 44-3, jaargang 45-1.

De panda-parkeerplaats

Natuurlijk gaat het hier niet om een plek om panda's te parkeren, maar om extra opvang voor bezoekers van Ouwehands Dierenpark in Rhenen. Men heeft daar twee panda's "te leen", en de dierentuin hoopt en verwacht dat zij extra toeloop gaat opleveren. De parkeergelegenheid in Rhenen is beperkt, en tot nu toe werd het Menzis-parkeerterrein in Wageningen (aan de Lawickse Allee) in het weekend gebruikt voor dierentuinbezoekers. Die worden dan met een shuttlebus vervoerd. Gemeente en Klok B.V. (terreineigenaar) kwamen op het idee om voor 10 jaar het industrieterrein Nude II te laten gebruiken als extra parkeeropvang. Dat viel in de directe omgeving niet echt in goede aarde. Aanvankelijk was er ook nog sprake van een extra rotonde op de weg naar Rhenen, in

latere plannen werd de toegang geregeld via een wegje vanuit Nude I.

De meeste bezwaren hadden te maken met de aantasting van de omgeving, maar de plannen hadden ook archeologische consequenties, en daar hebben wij samen met de historische vereniging Oud Wageningen op gereageerd. In dit gebied lagen namelijk tot aan het begin van de Tweede Wereldoorlog een deel van de zogenaamde voorposten van de Grebbelinie. Dat waren geïmproviseerde vooruitgeschoven stellingen die bedoeld waren om de Duitse opmars door onze stad (op 11 mei) zo lang mogelijk te vertragen. Dat is te zien op de overzichtskaart (zie afbeelding). De resten van de Voorposten in Wageningen horen bij het erfgoed van de Slag om de Grebbeberg. Ze zijn van grote waarde voor onze stad, maar ook voor ons land als geheel. Ze zijn onderdeel van het collectief geheugen van Nederland.

Overzichtskaart met de ligging van de voorposten langs de Nude (bron: www.grebbeberg.nl)

Als er vanwege het aanleggen van parkeerplaatsen werkzaamheden moeten worden verricht, zou je dus resten uit de Tweede Wereldoorlog kunnen tegenkomen. En daar zit een probleem, want de gemeente heeft geen beleid op het gebied van archeologie m.b.t. de Tweede Wereldoorlog. In het archeologisch rapport dat de gemeente bij de vergunningverlening voor de parkeerplaats presenteerde, was dan ook geen rekening gehouden met deze archeologische resten. Daarom heeft de historische vereniging Oud Wageningen op de vergunningverlening gereageerd en voorgesteld rekening te gaan

houden met die mogelijke vondsten. Wij hebben ons bij deze reactie aangesloten omdat ook wij het recente erfgoed van groot belang vinden. De gemeente ging daar echter niet op in en stelde dat de parkeerplaats kan worden aangelegd en dat de archeologie geen gevaar loopt omdat de bodem niet al te diep zal worden bewerkt.

Inmiddels weten we dat de gemeente uiteindelijk onder druk van de vele bezwaren haar voorstel weer heeft ingetrokken, zodat er op korte termijn geen gevaar is voor de mogelijk daar nog aanwezige resten uit de Tweede Wereldoorlog. Tevens is er daarmee tijd gewonnen, die kan worden ingevuld door alsnog beleid te gaan ontwikkelen met het oog op dit specifieke erfgoed.

Wat is er allemaal gesloopt in Wageningen?

Wij voeren als vereniging o.a. een strijd voor het behoud van monumenten en beeldbepalende gebouwen. We tellen soms onze zegeningen, maar het is ook goed om eens over een langere periode te kijken wat ons aan waardevolts ontvallen is. Er is in Wageningen veel gesloopt de afgelopen decennia. We kennen de uitspraak dat er ná de Tweede Wereldoorlog méér gesloopt is aan waardevolle panden dan er in de oorlog kapotgeschoten is. Daarom hebben we nog maar even nagedacht over wat er aan waardevolle gebouwen verdwenen is tijdens het bestaan van onze vereniging (en kort daarvoor). Dan kom je toch tot een flinke lijst:

Vleugels van het oude Hoofdgebouw, Herenstraat, gemeentelijk monument, hier begon de Landbouwschool in 1876, gesloopt 1990

Afbeelding van het Bassecour met vleugels op de poort aan de Riemsdijkstraat (foto Han den Ouden)

Molen de Eendracht (1783), Generaal Foulkesweg (foto), gesloopt 1996

Molen de Eendracht in vol bedrijf, datering onbekend (foto GAW)

IVT, Mansholtlaan 15 (foto), gesloopt 2003

IMAG, Mansholtlaan 10-12, 2003 gesloopt

Bakkerij de Volharding, Salverdaplein, gesloopt 2006

Bakkerij de Volharding (foto Han den Ouden)

De Dreijenborch, Instituut voor Landbouwhuishoudkunde van de WUR aan de Ritsemabosweg 32a, 1956 gebouwd, architect van Tijen, voorbeeld van het Nieuwe Bouwen, gesloopt 2009

De Dreijenborg (foto onbekend)

Kirpestein, op de hoek van de Ritzemabosweg en de Churchillweg, kenmerkende wederopbouwarchitectuur, gesloopt 2003

Kirpestein, Opeldealer (foto Han den Ouden)

Tropische plantenteelt (het Ritsemaboshuis), gesloopt 2009 (in 1940 noodhospitaal, bij de sloop lagen er nog brancards in de kelder)

Het Ritsemaboshuis en de Ritsmabosweg in aanleg, 1930-1939 (foto GAW)

Gebouw Entomologie, Binnenhaven 7-9, gesloopt 2010

Jan Kopshuis, WUR-bibliotheek, qua architectuur belangwekkend voorbeeld van het structuralisme, Generaal Foulkesweg 19, gesloopt 2011

Het Jan Kopshuis, gezien vanaf de oude Rijks-HBS op de hoek van de Wilhelminaweg (foto Roel Veelders)

Tropische kas, hoek Arboretumlaan/Generaal Foulkesweg, gesloopt 2015

Naar onze mening is dit een lijst van gebouwen die met gemak hadden kunnen worden gerestaureerd/gerenoveerd en een nieuwe bestemming hadden kunnen krijgen. Daar is visie, een politieke wil en creativiteit voor nodig. Behoud is ook duurzaamheid. Stuk voor stuk verkeerden deze panden in een bouwkundig goede staat.

Gebeurt er nog wat met de stadsgracht?

Het Platform Stadsgracht (waarin WM ook is vertegenwoordigd) was betrokken bij de planvorming voor de herontwikkeling voor de SNS-locatie. Inzet was het herstellen van de Bergpoortbrug en het creëren van onbebouwde ruimte aan de buitenzijde van de gracht. Die inzet was in het resultaat goed terug te zien. Maar over de geplande blokkendoos met een 13 verdiepingen hoge woontoren was veel minder enthousiasme. Ook was het parkeren nog niet geregeld. Moet dat ergens anders in een nog te bouwen parkeergarage?

Herontwikkeling SNS-locatie met herstel van de stadsgracht en de Bergpoortbrug en een nieuw plein voor de Bblthk (volgens het laatste plan van Projectontwikkelaar Wessels, 2016). Het nieuwe plein met de blokkendoos op de achtergrond ziet er nog niet erg gezellig uit. Wessels heeft later laten weten het plan financieel niet rond te kunnen krijgen. Visualisatie door Arent Ottink.

Rene Siemens en Rienk Kuiper (Platform Stadsgracht) en Piet-Hein van Spanje (WOC) deden een poging om samen met de gemeente en het waterschap een 10-jarig convenant op te stellen voor het herstel en het beheer van stadsgracht. In zo'n kader zou dan ook het herstel van de Bergpoortbrug worden aangepakt. Het ging niet alleen om een intentie, maar uiteraard ook om een jaarlijkse financiële inzet. De bewoners en ondernemers van Wageningen zouden dan via de Stichting Herstel Stadsgezicht Wageningen een bijdrage leveren. Helaas, de gemeente en het waterschap wilden deze verplichting niet aangaan.

Het enige wat er nu gebeurt is dat af en toe de gracht wordt schoongemaakt. Tweet d.d. 7 mei 2017

Nieuwtjes van de gemeente Wageningen

Maarten van den Wijngaart (de monumentenambtenaar) laat weten dat de inventarisatie van de Wageningse monumenten is bijgewerkt. Wageningen heeft 406 gemeentelijke monumenten en 66 rijksmonumenten. Het bijgewerkte overzicht is binnenkort op de site van de gemeente te raadplegen.

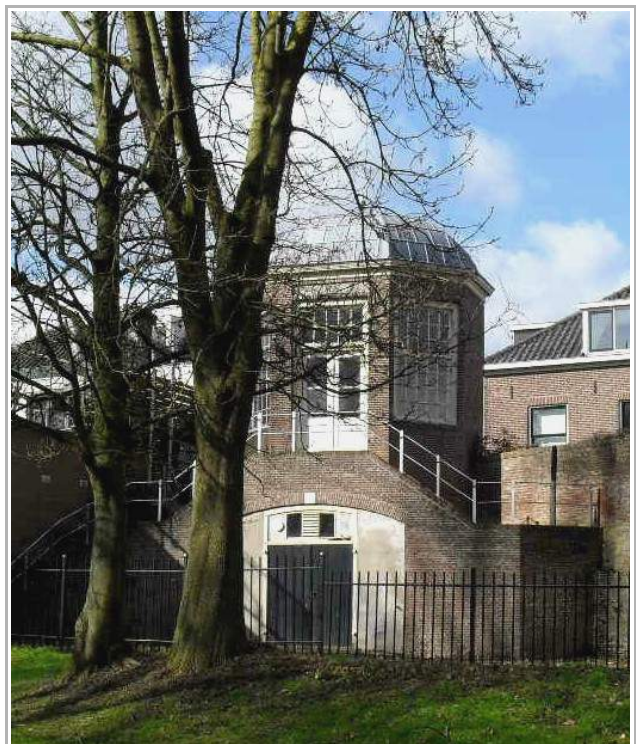
De Cultuurhistorische Waardenkaart Wageningen is 2016 gereed gekomen. De kaarten worden nu geïmplementeerd in de interne gemeentelijke database.

Het herbestemmingsonderzoek Theekoepel verloopt zeer traag. Meer dan een jaar geleden is – na lang aandringen van Wageningen Monumentaal en Oud Wageningen – dit onderzoek uitgezet bij BOEi. Inmiddels is wel het rapport 'Bouwhistorische opname en waardestelling' opgeleverd (BBA, 2016). Uit het onderzoek komt de volgende aanbeveling. "Wezenlijke aspecten die zonder meer behouden dienen te worden zijn de kenmerkende hoofdvorm van zowel de achthoekige theekoepel met koepeldak en bijbehorende gevelindeling met aan de zuidzijde (schuif)vensters en aan de noordzijde blindnissen, als van de onlosmakelijk met de stads(of tuin)muur verbonden onderbouw met trappartij aan de buitenzijde van de stads(tuin)muur. (...) De ruimte biedt mogelijkheden tot kleinschalig gebruik". Juist het rapport dat meer duidelijkheid zou moeten geven over de (haalbare) gebruiks- en

exploitatiemogelijkheden – al dan niet onder hoede van een op te richten Stichting Stadsherstel Wageningen – laat op zich wachten.

De Theekoepel aan de stadsmuur in 1786 (links van het midden).
Fragment van de tekening van Hendrik Hoogers

De Theekoepel nu, foto van een onbekende reiziger.

□

Financiën van Wageningen Monumentaal in 2016

Inkomsten 2016		Uitgaven 2016	
Saldo 31-12-15 betaalrekening	€ 199,64	porti	€ 85,60
Saldo 31-12-15 spaarrekening	€ 5.000,00	bank	€ 127,50
contributies	€ 817,22	kamer van koophandel	€ 7,50
Rente 2015	€ 13,99	jaarvergadering	€ 157,32
		kantoorartikelen	€ 77,51
		website	€ 143,55
		leges	€ 25,00
		diversen	€ 88,20
		publicaties	
		Saldo 31-12-16 betaalrekening	€ 4,68
		Saldo 31-12-16 spaarrekening	€ 5.313,99
Totaal	€ 6.030,85		€ 6.030,85

Met de financiën van onze vereniging gaat het goed. Wel is er wat achterstalligheid bij de contributiebetalingen, maar het blijkt dat op een verzoekje om dat aan te zuiveren, goed wordt gerageerd. Daarnaast ontbreekt nog een nota voor printkosten van de nieuwsbrief voor 2016, die wordt pas dit jaar verwerkt. We slagen erin elk jaar ons spaarsaldo wat aan te vullen. Dat is goed want we willen graag ook bijdragen aan kleine stadsschooninvesteringen, zoals we ook het herstel van de muurreclame in de Molenstraat op bescheiden wijze hebben ondersteund.

□